

FELLES LØFT FOR VERDENSARVEN

Hurtigruta på veg inn Geirangerfjorden

Oljeutslippene ved Langesund i høst og i Geirangerfjorden tidligere sist sommer viser at landskapet vårt er sårbart og under press.

AV
OLA CHR. RYGH, ADM. DIREKTØR
STATENS LANDBRUKSFORVALTNING,
JANNE SOLLIE, DIREKTØR
I DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING OG
NILS MARSTEIN, TIDL. RIKSANTIKVAR

FOTO: MATHIAS ØVSTENG

NORGE HAR FORPLIKTET seg internasjonalt til å ta vare på områdene som slår på Unescos liste over verdens kultur- og naturarv, og samarbeid er nøkkelen til å lykkes. Våre tre direktorater har dratt på felles befaringer til verdensarvområdene Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyan. Landskap er et viktig tema for samarbeid. I verdensarvområdene har Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren funnet en spennende fellesarena. Her er landskap med en enestående kombinasjon av natur- og kulturarv. Erkjennelsen

av at vesentlige deler av denne verdensarven ivaretas best gjennom grunneiernes fortsatte drift, skjøtsel og vedlikehold ga startskuddet til et felles engasjement fra våre tre etater. Norge har forpliktet seg internasjonalt til å ta vare på områdene som er innskrevet på Unescos liste over verdens kultur- og naturarv. Regjeringen har til og med en ambisjon om at de norske verdensarvstedene skal utvikles som fyrtårn for den beste praksisen innenfor kulturminne- og naturforvaltning. Våre tre direktorater innledet høsten 2006 samarbeidet om utfordringene i verdensarvområdene. Opphørt eller redusert drift fører til gjengroing og forfall med tap av biologisk mangfold og kulturminner som resultat – og dermed tap av verdier – verdier som er grunnen til at områdene har fått verdensarvstatus. Dette er en del av det samarbeidet som allerede er etablert mellom landbruks- og miljøforvaltningen de siste 20 årene. Når det gjaldt verdensarvområdene, ønsket vi å målrette og samordne virkemidlene våre, og vi ønsket å diskutere utfordringene direkte med grunneierne og andre lokale og regionale aktører.

SOMMEREN 2007 la de to nevnte verdensarvområdene fram en tiltaksplan med konkrete forslag til økonomiske

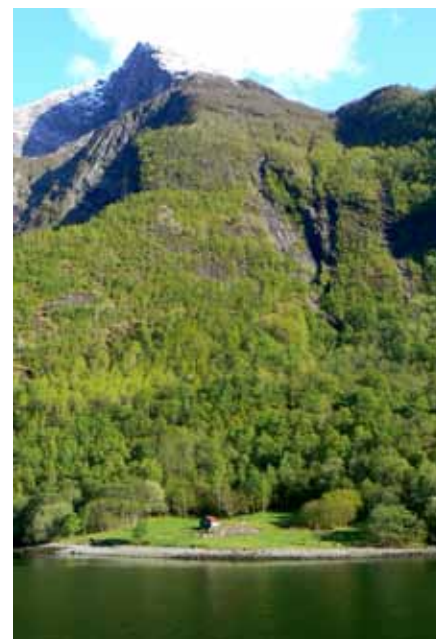
bidrag som verdsetting av grunneiernes innsats. Initiativet kom elter et møte med statssekretærene i fire departementer et halvt år tidligere. Planen var klar. Disse områdene måtte sikres gjennom et statlig spleiselag. Vi tror de fleste vil være enige om at oppfølgingen kom imponerende fort. I 2008 var to nye tilskuddsordninger operative. Landbruks- og matdepartementet bevilger 3 millioner kroner årlig i en treårsperiode, og Samlet sum til de to områdene fra Miljøverndepartementet i 2009 er omkring 14 millioner kroner.

I VÅRT FELLES PROSJEKT ”Utvalgte kulturlandskap i jordbruket” møter vi de samme problemstillingene. Vi har valgt ut 20 områder fra hele landet for langsiktig forvaltning av landskapet, basert på frivillige avtaler med grunneiere og brukere. Også her vektlegges den uløselige sammenhengen mellom fortsatt bruk og drift av områdene og ivaretagelse av natur- og kulturarv. Også her er behovet for et varig økonomisk fundament sikret ved et statlig spleiselag mellom Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet.

PÅ VÅRE BESØK i verdensarvområdene har vi selv sett at satsingen på fortsatt drift begynner å gi resultater. Ny optimisme

Gjester på Herdalssetra

Nærøyfjorden

rår i kjølvannet av avtaler er inngått og bidrag er utbetalt. Mye gjenstår fortsatt, men beiteområder tas i bruk på nytt, og bygninger settes i stand. I begge områder kombineres tradisjonell drift med småskala reiseliv. For eksempel på utværet Lånan i Vega, der ærfugl-drift, produksjon av eksklusive edderdunsprodukter og opplevelsesturisme går hånd i hånd. Eller i geitostbygda Undredal i Aurland, der det personlige møtet mellom lokalbefolkning og turister er en bærebjelke i næringsutviklingen.

NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER MAGAZINE har to ganger gitt Vestnorsk fjordlandskap første-plassen i en kåring – i 2004 som verdens fremste bærekraftige

reisemål, og i 2005 som verdens best forvaltede verdensarvsted. Vegaøyan verdensarvområde sikret seg nylig en smigrende topp 10-plassering på Observers liste over uoppdagete ferieperler i Europa. Slike kåringer har stor betydning for disse områdene som flaggskip for reiselivet. Kulturlandskap som holdes i god hevd, bidrar til kvaliteten i reiselivstilbudet, både i form av opplevelser og lokal matproduksjon. Turistene vil heller se levende grender, hus, folk, beitedyr og blomsterrike slåttmarker i en mektig natur, enn glimt av falleferdig bebyggelse gjennom krattskogen. Å motvirke gjengroing og forfall i verdifulle landskap bør være en prioritert oppgave – ikke bare for miljøforvaltning og land-

bruk, men også for andre sektorer.

VI ER OPPTATT av å bygge bruer mellom forvaltningsområder og se statlige midler i sammenheng. I verdensarvområdene har vi sett at en av de store utfordringene nå er midler til nye investeringer. Marginal jordbruksdrift gir ikke økonomisk bæreevne til å foreta nødvendige fornyelser av bygninger som må til for å kunne fortsette husdyrhold. For å møte disse og andre utfordringer vil det være behov for nye spleiselag og ytterligere brubygging i flere retninger i tida som kommer!

Denne artikkelen stod som kronikk i Nationen 20.8.09, og er gjengitt med tillatelse fra forfatterne og Nationen.

Stiftelsen UNI

Stiftelsen UNI
Bogstadveien 30, 0355 OSLO

Telefon: 23 36 60 60
www.stiftelsen-uni.no

Stiftelsen UNI støtter tiltak som verner mennesker og historiske bygninger

Hvert år deler Stiftelsen UNI ut ca. 30 millioner kroner til verneverdige prosjekter. Styret imøteser søknader som faller inn under stiftelsens formålsbestemmelse.

Stiftelsen UNI behandler søknader løpende gjennom hele året.

Stiftelsen UNI har som ideelt formål å fremme allmennyttig virksomhet innen skade- og miljøvern, for å bidra til en trygg utvikling i det norske samfunn. Stiftelsens bidrag skal i første rekke være økonomisk støtte til prosjekter og påskjønnelse til institusjoner og enkeltpersoner.